

Følgende høringsuttalelse ble avgitt til Kulturdepartementet den 28. august. Øvrige høringsuttalelser og Stålsett-utvalgets rapport "Det livssynsåpne samfunn" (NOU 2013:1) finnes på [samlesiden for høringsprosessen](#).

Etisk råd for forsvarssektoren (ERF) er blitt oppfordret av Forsvarsdepartementet (FD) til å avgi en egen høringsuttalelse, i tillegg til FDs egen uttalelse, og uttalelser som er avgitt av andre organer i forsvarssektoren, herunder Feltprosten, som er medlem i ERF.

ERF har i sin lesning av utredningen lagt vekt på de deler som er av særlig relevans for forsvarssektoren. Vi har også hatt tilgang på Feltprostens høringsuttalelse, som vi anser for å være spesielt god og grundig om de forhold som også er av særlig interesse for ERF. ERF stiller seg også bak de praktiske anbefalingene i Feltprostens høringsuttalelse.

For ERF er det et utgangspunkt at statens livssynspolitik, slik den blir implementert i forsvarssektoren og ellers i samfunnet, bygger på en lik respekt for alle borgeres livssyn og religion. Dette mener vi best ivaretas om det gjennomføres relativt moderate endringer av tros- og livssynsbetjeningen i forsvarssektoren, slik flertallet i utvalget bak utredningen legger opp til.

Vi har i tillegg en merknad til utvalgets advarsel mot å bruke religioner og livssyn for å legitimere bruk av militærmakt. Blant annet på side 132 i utredningen heter det at utvalget «mener imidlertid at det er viktig at ikke tros- og livssynsmessig betjening utnyttes for å bedre de militære styrkenes samhold og stridsmoral eller settes til å aktivt lede, fremme eller legitimere krigshandlinger.» ERF er sympatisk innstilt til det vi tror er hovedintensjonen til utvalget i dette sitatet og andre lignende uttalelser i utredningen.

I sin nåværende form vil ERF likevel påpeke at disse uttalelsene impliserer at man *ikke* kan gi en etisk holdbar begrunnelse for bruk av militærmakt, og at anvendelse av militære virkemidler dermed aldri kan være etisk forsvarlig. Dette er ikke i overensstemmelse med rådende praksis på området, det Forsvaret nettopp underviser sitt personell i etikk, under den forutsetning at bruk av militærmakt noen ganger er etisk forsvarlig. Etikken, slik det framkommer i blant annet retningslinjer og verdigrunnlag for forsvarssektoren, baserer seg på grunnverdier og dyder som antas å være allmennmenneskelige. Dette innebærer at bruk av militærmakt i noen tilfeller kan begrunnes etisk på ulike måter, og med henvisning til ulike religioner og livssyn, og dermed være uttrykk for en *overlappende konsensus*.^[1]

ERF mener derfor at religion og livssyn fortsatt bør kunne trekkes inn i etikkundervisningen i forsvarssektoren, og i sektorinterne diskusjoner om bruk av militærmakt.

[1] Jf. John Rawls, *Political Liberalism* (New York: Columbia University Press, 1993), s. 133–172.